

۱۲ قرن سرگذشت زائر سراها در مشهدالرضا(ع)

نخستین مکان‌های اقامتی برای زوَّار حرم رضوی، اندکی بعد از شهادت امام رضا(ع) و در جوار این مکان مقدس ساخته شد و طی ۱۲۰۰ سال بعد، توسعه‌شگفت‌انگیزی تجربه کرد. در نوشتار پیش‌رو، پیشینه این توسعه را با تکیه بر اسناد تاریخی بررسی کرده‌ایم

دهه ۱۳۳۰ - نمای آیه‌نامهخانه نوساز بالا خیابان کد بعد ها برای مدتی تبدیل به دارالشفای حضرتی شد

جواد نوائیان رودسری – نیازی به توضیح نیست که مشهد، از بدو پیدایش، ماهیتی زیارتی داشته‌است. شهادت مظلومانه امام رضا(ع) در آخرین روز ماه صفر سال ۲۰۳ و دفن پیکر مطهر آن حضرت در سرداب کاخ خمید بن قحطبه، سرآغاز شکل‌گیری شهر مشهدالرضا(ع) بود. به تدریج و طی قرن‌های بعدی، با توسعه کفی و کیفی این شهر، نقاط جمعیتی مهم اطراف آن، مانند نوغان و تابران نیز، از وزن افتاد و بخش مهمی از جمعیت آن‌ها در مشهد ساکن شدند؛ اتفاقی که البته، وقایع تاریخی ناشی از هجوم مغولان و لشکر کشی‌های تیمور لنگ در آن بی‌تأثیر نبود. با این حال، آن‌چه بیش از هر چیز، مشهد را به عنوان یک مکان شاخص در جغرافیای جهان اسلام تثبیت کرد، ماهیت زیارتی آن بود؛ ماهیتی که مشهد را به مقصد اصلی بسیاری از سفرهای معنوی تبدیل کرد و در طول تاریخ ۱۲۰۰ ساله آن، اسباب تغییرات فراوان و رویدادهای خواندنی و جذابی شد که بنا داریم، در روزهای پایانی ماه صفر و همزمان با آغاز حرکت زائران پیاده به سوی مشهدالرضا(ع)، به بررسی آن‌ها بپردازیم. امید که آن‌چه نوشته می‌شود، مقبول شما راژ آدم‌ندان به تسلطان سریر از تضاً، حضرت امام علی بن موسی الرضا المر تسی(ع) واقع شود.

■ **نخستین گزارش‌ها چه می‌گویند؟**

وقتی درباره تاریخ زیارت و زیرساخت‌های مربوط به آن صحبت می‌کنیم، بی‌تردید بررسی سرگذشت توسعه فضاهای اقامت و زائر سراها، برای پذیرایی مناسب از زائران، موضوعی را هبردی و مهم است که باید به جد مد نظر قرار بگیرد. همان‌طور که اشاره کردیم، مشهدالرضا(ع)، از همان بدو پیدایش، ماهیتی

حرم شود و آهو را بگیرد، شخصاً از اسب پایین می‌آید و به محدوده حرم می‌رود تا آهو را شکار کند؛ اما آن را نمی‌یابد. شیخ صدوق به نقل از ابومنصور می‌نویسد: «فَدَخَلَ الْغَزَالَ حِجْرًا فِي حَافِئِ الْمَشْهَدِ فَدَخَلَ الزُّبَاطَ فَقَلَّتْ لَأَبِي النَّصْرِ الْمُقْرِي أَيْنَ الْغَزَالُ الَّذِي دَخَلَ هَاهُنَا الآنَ»؛ آهو به محدوده حرم پناه برد. من از اسب فرود آمدم و وارد آن رباط شدم و به ابی نصر مقری گفتم آهویی که هم‌کنون وارد این مکان شد، کجاست؟ واژه «رباط»، ظاهراً از واژه‌های قدیمی ایرانی است که به زبان عربی راه یافته و آن را «کاروانسرا» یا مکان اقامت بین‌راهی یا جایی که مسافران در آن پیتوته کنند، تعریف کرده‌اند. اگر سال حکومت ابومنصور بر توس را که احتمالاً مقارن با زمان وقوع این رویداد باشد، ۳۲۰ قمری / ۳۱۱ شمسی فرض کنیم، می‌توان چنین پنداشت که سابقه ساخت چنین اقامتگاه‌هایی در اطراف حرم مطهر رضوی، به حدود ۱۱۰۰ سال قبل و بیش از این مدت می‌رسد. این زمان، حدود یک قرن بعد از شهادت امام رضا(ع) است و با توجه به شکل گرفتن بازارهای پرونق در اطراف حرم رضوی (به عنوان شاهد: بنگرید به «احسن التقاسیم»، جلد دوم، ص ۴۶۸)، می‌توان به این دیدگاه که عملیات ایجاد زیرساخت‌های اقامتی برای زائران، اندکی بعد از شهادت ثامن‌الحجج(ع) و دفن پیکر مطهر آن حضرت در اراضی قریه سناباد نوغان آغاز شده‌است و پیشینه‌ای ۱۲۰۰ ساله دارد با دید مثبت نگریست.

■ **تاریخ میزبانی از زائران در کاروانسراها**

از گزارش شیخ صدوق که بگذریم، روایت‌های تاریخی درباره ساخت اماکن اقامتی برای زائران حرم رضوی به فراوانی در اختیار هستند. به عنوان نمونه، می‌توان از «ابوالفضل محمد بن حسین بیهقی» (درگذشته ۴۷۰ ق) و کتاب مشهور وی، «تاریخ بیهقی»، شاهد آورد؛ او در آغاز جلد نهم کتابش ضمن یادکرد اقدامات ابوالحسن عراقی دبیر، به احداث کاروانسرایي در نزدیکی حرم رضوی به دست وی اشاره می‌کند و چنین می‌نویسد: [«ابوالحسن عراقی دبیر» وصیت کرد تا باوتش به مشهد علی موسی الرضا] علیه السلام]، بر بند به طوس و آن جاذف کردند که مال این کار را در حیات خود داده بود و کاریز مشهد را که خشک‌شده بود بازروان کرده‌و کاروان‌سرایي برآورد‌و دهی مستغل سبک خراج بر کاروانسرای و بر کاریز وقف کرده. و من در سنهٔ احدی و ثلثین که به طوس رفتم با رایت منصور، پیش که هزیمت دندان‌افغان، به نوقان رفتم و تربت‌سار را، ... زیارت کردم، گور عراقی را دیدم در مسجد آن جا که مشهد است. » هم او، در ذکر کارهای سوری بن معتز، امیر غزنوی در توس، به توسعه زیرساخت‌ها در ایلام امارت وی و پیش از او، در دوره «بویکر شهرد»، که‌خدای «فائق‌خاصه» در روایت‌های عامیانه، آن را در قالب داستانی به نام «ضامن آهو»، با تغییر و تبدیل‌هایی در اصل روایت نقل می‌کنند. ابومنصور وقتی در پی آهو خودش را به محدوده حرم می‌رساند و می‌بیند که یوز شکاری‌اش حاضر نیست وارد

دوشنبه ۲۰ شهریور ۱۴۰۲. شماره ۲۱۳۰۶
۲۵ صفر ۱۴۴۵. ۱۱ سپتامبر ۲۰۲۳

نظر می‌رسد که ساخت کاروانسرا برای اقامت زائران و مسافران، تنها به داخل شهر مشهد محدود نبود و تقریباً در تمام مسیرهای منتهی به این شهر، چه در شهرها و چه در روستاهای بین‌راه و چه در حاشیه‌جاده‌ها، کاروانسراهای مَغْطَم و باشکوهی ساخته شد که امروزه بقایای بسیاری از آن‌ها را می‌توان در اقصی نقاط کشور یافت. تأسیس چنین کاروانسراهایی، به‌تدریج، ساخت ۲ نوع از این سازه را در مسیرهای زیارتی و داخل شهر مشهد متداول کرد؛ کاروانسراهای «درون شهری» و کاروانسراهای «برون شهری» که نوع اول، بیشتر کاربری تجاری داشت و نوع دوم، عموماً کاربری اقامتی. در هر ۲ نوع کاروانسرا هم، تجهیزات و زیرساخت‌های مورد نیاز تعبیه و پیش‌بینی شده‌بود.

■ **الگوهای دیگر میزبانی از زائران**

کاروانسراهای درون شهری، تنها اقامتگاه زائران امام رضا(ع) در شهر مشهد محسوب نمی‌شد. از دیرباز، این سنت حسنه در میان مجاوران حرم رضوی رایج بوده و هست که گاه میزبان زوَّار می‌شوند و از آن‌ها پذیرایی می‌کنند و این کار با نیت عرض ارادت به‌آستان مقدس ثامن‌الحجج(ع) انجام می‌دهند. در کنار فعالیت دینسته از مجاوران که امکانات خود را به رایگان در اختیار زائران می‌گذارند، منزلی در مشهد وجود داشته و دارد که بخشی از آن‌ها به مکانی برای بیتوته و اقامت زائران اختصاص داده شده‌است. صاحبان این منازل، در قبل دریافت وجه، تمام یا قسمتی از خانه خود را به زائران اجاره می‌دهند و مشاغلی مانند «زوَّار کشی» در تاریخ اجتماعی شهر مشهد، بر بستر چنین الگویی شکل گرفته‌است. از سوی دیگر، در گذشته‌های نه چندان دور، بخشی از اتاق‌های اطراف بست‌های بالاخیابان و پایین‌خیابان و حتی تعدادی از حجره‌های داخل صحن‌های حرم مطهر، به‌ویژه صحن نو (آزادی)، به عنوان مکان اقامتی زائران در دوره‌هایی از تاریخ حرم رضوی اختصاص داده می‌شد که چون عمومیت نداشته‌است، از توضیح بیشتر درباره آن صرف‌نظر می‌کنیم. در دوران معاصر، با شکل گرفتن فضاهای نوین و تأسیس هتل‌های مدرن، فضاهای اقامتی زائران امام رضا(ع) در مشهد، دچار تغییرات بنیادین و نظم جدیدی شده‌است؛ یکی از این مهمانسراها، «مهمانخانه طوس» در بالاخیابان شهر مشهد بود که به‌عنوان یکی از اماکن اقامتی شاخص در مشهد، در نیمه نخست و سال‌های میانی قرن پیشین خورشیدی، شناخته می‌شد و ساختمان آن، پیش از تخریب در دهه ۱۳۵۰ خورشیدی، مدتی کاربری دارالشفای حضرتی را پیداکرد. از سوی دیگر، امروزه بخش مهمی از زائران، در مکان‌هایی مانند حسینیه‌ها بیتوته می‌کنند؛ حسینیه‌هایی که از طرف اهالی شهرهای مختلف در مشهد ساخته شده‌است و عموماً به اسکان اهالی همان شهرها اختصاص دارد.

آگهی فقدان سند مالکیت
نظر به اینکه خانم معصومه غلام پور شامکنی برابر وکالتنامه شماره ۲۱۲۳۳ مورخ ۱۴۰۰/۸/۱۵ دفتر ۲۸۲ مشهد بوگلت از طرف آقای سید حمیدرضا بورفی باستاند ۲ برگ فرم استثناییده منضم به فرم تعهد حیت دریافت سند مالکیت المثنی نوبت اول به این اداره مراجعه نموده و مدعی است سند مالکیت ششدانگ اهیان یک باب خانه به شماره پلاک ۵۶۲۲۱ فرعی از باقیمانده ۲۷۲۵۶ فرعی از ۲۲۲ اصلی بخش ۹ مشهد که متعلق به نامبرده میباشد به علت سهل انگاری مفقود گردیده است با بررسی دفتر املاک معلوم شد مالکیت نامبرده در ذیل شماره دفتر الکترونیک ۱۵۹۶۹-۰۲۰۳۰۶۰۰۲۰۳۰۱۴۰ بنام سید حمیدرضا بورفی ثبت وسند به شماره چاپی ۹۵۰۶۱۶۰۹۵ صادر گردیده است. دفتر املاک بیش از این حکایتی ندارد.... لذا به استناد ماده ۱۲۰ اصلنی قانون ثبت، مراتب یک نوبت آگهی و مذکر میگردد هر کس نسبت به سند مورد آگهی معامله ای انجام داده یا مدتی خود سند مالکیت نزد خود میباشد ، بهاستی ظرف مدت ده روز از تاریخ انتشار آگهی اعتراض کتبی خود را به پورست اصل سند مالکیت یا سند معامله رسمی به این اداره تسلیم نماید. بدیني عدم وصول اعتراض در مهلت مقرر و یا وصول اعتراضی بدون ارائه سند مالکیت یا سند معامله رسمی نسبت به صدور سند مالکیت المثنی و تسلیم آن به متقاضی اقدام خواهد شد. م الف ۳۰۱
علی فضلی - رئیس اداره ثبت اسناد و املاک ناحیه یک مشهد مقدس
۳۳۷۳۱

آگهی موضوع ماده ۳ قانون و ماده ۱۳ آئین‌نامه قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی و اراضی و ساختمان های فاقد سند رسمی
برابر رای شماره ۶۵۱۱-۰۲۰۳۰۶۰۰۲۰۳۰۱۴۰ کلسه ۲۷۲-۱۴۰۲ هیأت اول موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی ساختمان‌های فاقد سند رسمی مستقر در واحد ثبتی حوزه ثبت ملک کاشمر تصرفات مالکانه باامعارض متقاضی علی اکبر باسناد فیض آباد به شناسنامه شماره ۴۱۸ کد ملی ۰۹۰۱۱۰۲۸۰۶- صادره فرزند حسین در ششدانگ یکباب ساختمان به مساحت ۱۳۹.۹۶ متر مربع، پلاک ثبتی ۱۰۸۲ فرعی از ۵۸ اصلی واقع در خراسان رضوی بخش ۳ حوزه ثبت ملک کاشمر خریداری از مالک رسمی آقای حسین باسناد فیض آبادی محرز گردیده است. لذا به‌منظور اطلاع عموم مراتب در دو نوبت به فاصله ۱۵روز آگهی می‌شود درصورتی‌که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باشند می‌توانند از تاریخ انتشار اولین آگهی به مدت دو ماه اعتراض خود را به این اداره تسلیم و پس از اخذ رسید، ظرف مدت یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض، دادخواست خود را به مراجع قضایی تقدیم نمایند. بدیني است در صورت انقضای مدت مذکور و عدم وصول اعتراض طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد شد. م الف ۲۸۴ تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۲.۰۵- تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۲.۰۶- ۱۴۰۲.۰۶- ۳۳۷۳۱
احمد جهانگیر - رئیس ثبت اسناد و املاک کاشمر

تاریخ انتشار : یستم شهریور ماه
دعوت‌نامه تشکیل مجمع عمومی فوق العاده نوبت سوم
جلسه مجمع عمومی شرکت تعاونی مسکن کارکنان نیروی انتظامی شیروان به شماره ثبت: ۶۶ و شناسه ملی تعاونی ۰۸۶۰۲۸۸۸۸۶۸- در روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۲/۷/۰۴ رأس ساعت ۱۰ صبح درمحل مسجد بادامقلیچه با آدرس پل حکیم، خاشیه رودخانه برگزمر می‌گردد.از کلیه داوطلبان اعضای شرکت تعاونی دعوت می‌شود جهت اتخاذ تصمیم نسبت به موضوعات ذیل با در دست داشتن ورقه سهم، کارت و یا دفترچه عضویت رأس ساعت و موعد مقرر در محل مذکور حضور به‌رسانند و یا وکیل نماینده خود را کتبا جهت حضور معرفی نمایند. ضمناً به اطلاع می‌رساند که به موجب ماده ۱۹ آئین نامه نحوه تشکیل مجامع عمومی، تعداد آراء وکالتی هر عضو حداکثر ۳ رأی و هر شخص غیرعضو تنها یک رأی خواهد بود و اعضای متقاضی اعطای نمایندگی می‌یاست به همراه نماینده خود از تاریخ یک روز پس از آگهی لغایت تاریخ ۱۴۰۲/۷/۰۴ در ساعات اداری در محل اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی شهرستان شیروان حاضر تا پس از احراز هویت و تأیید وکالت، برگه ورود به مجمع را دریافت دارند؛
دستور جلسه :
<ol style="list-style-type: none">تصویب اساسنامه جدید تغییرماده ۳ اساسنامه تعاونی در خصوص موضوع فعالیت تغییرماده ۴ اساسنامه تعاونی در خصوص تمدید مدت فعالیت تغییرماده ۵ اساسنامه تعاونی در خصوص آدرس تعاونی تغییرماده ۲۲ اساسنامه تعاونی در خصوص ترکیب هیات مدیره تغییرماده ۲۱ اساسنامه تعاونی در خصوص نحوه آگهی و اطلاع رسانی به اعضا
اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی شهرستان شیروان

نوبت اول (تهاتری)

- ب** (ب) برآورد ریالی اولیه طرح: مبلغ برآورد ریالی طرح به میزان ۱۷۰/۵۱۷/۰۰۰ ریال می باشد.
- ج** (ج) محل تأمین اعتباران: از محل تهاتر املاک مزاد فراجا می باشد که تصویر اسن
- اد مالکیت، کروکی موقعیت ملک قیمت روز ملک و نحوه تحویل ملک مورد تهاتر در زمان ارائه اسناد منقاصه، قابل رویت می باشد
- د** (د) مشخصات املاک **تهاتر :** تعداد ۴ قطعه زمین واقع در بیرجند خیابان بهشتی، بهشتی ۱۸ به شرح

ردیف	قطعه	متراز (مترمربع)	شرح	پلاک ثبتی
۱	شماره ۶	۲۰۷/۲۸	سه نیش	۲۲فرعی از ۱۴۵۷ اصلی – بخش ۲ بیرجند
۲	شماره ۷	۱۷۵/۶۴	شمالی- جنوبی	۲۳فرعی از ۱۴۵۷ اصلی – بخش ۲ بیرجند
۳	شماره ۸	۱۸۷/۴۳	شمالی- جنوبی	۲۴فرعی از ۱۴۵۷ اصلی – بخش ۲ بیرجند
۴	شماره ۹	۲۸۱/۳۷	شمالی- جنوبی	۲۵فرعی از ۱۴۵۷ اصلی – بخش ۲ بیرجند

- ه** (ه) **ضمانتنامه:** تضمین شرکت در منقاصه به مبلغ ۸/۵۲۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال شامل ضمانتنامه معتبر بانکی یا فیش واریزی نقدی به حساب اعلامی در اسناد منقاصه می باشد.
- و** (و) **شرایط اجرای طرح:** پیمان به صورت اجرای کارهای ساختمانی مقطوع و فاقد هر گونه تعدیل احادیها مایه تفاوت مصالح، جبران آثار ناشی از نرخ ارز و ... می باشد و بر اساس فهرست بهای پایه ابنیه، مکانیکی و برقی سال ۱۴۰۲ و احتساب کلیه ضرایب متعلقه به فهرست بهاء است.
- ز** (ز) **کسورات:** کسورات مطابق ضوابط و ابلاغیه های مورد عمل در طرح های غیر عمرانی فراجا پرداخت و در پایان با ارائه مقاضا حساب تسویه می گردد.
- ح** (ح) **پیش پرداخت:** با توجه به تهاتر ملک در قبل احداث، هیچ گونه پیش پرداختی به پیمانکار پرداخت نمی‌گردد.
- ت** (ت) **مدت اعتبار پیشنهادات:** ۳ ماه می باشد .
- ی** (ی) **شرایط منقاصه گزارش:** در رد یا قبول تمامی و یا هر یک از پیشنهادات مختار است و به پیشنهادات مشروط، مخدوش و فاقد فهرست تجربه بها، ترتیب اثر داده نخواهد شد.
- ک** (ک) **تاریخ واگذاری اسناد منقاصه:** از مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۲۰ تا مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۲۲ می باشد.
- ل** (ل) **آخرین مهلت قبول پیشنهادات:** مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۰۶ می باشد.

آگهی مناقصه عمومی یک مرحله ای

فرماندهی انتظامی استان خراسان جنوبی در نظر دارد به منظور احداث طرح مورد نیاز، با مشخصات ارائه شده در اسناد مناقصه و با شرایط زیر نسبت به برگزاری تشریفات قانونی مناقصه اقدام نماید

- الف) مشخصات طرح:** احداث منازل سازمانی به تعداد ۱ بلوک ۸ واحدی به متراژ کل ۱۰۱۳ متر مربع در شهرستان فردوس با اسکلت فلزی و با آسانسور و سیستم سرمایش کولر آبی و سیستم گرمایش پکیج

- ه** (ه) **ضمانتنامه:** تضمین شرکت در مناقصه به مبلغ ۸/۵۲۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال شامل ضمانتنامه معتبر بانکی یا فیش واریزی نقدی به حساب اعلامی در اسناد مناقصه می باشد.
- و** (و) **شرایط اجرای طرح:** پیمان به صورت اجرای کارهای ساختمانی مقطوع و فاقد هر گونه تعدیل احادیها مایه تفاوت مصالح، جبران آثار ناشی از نرخ ارز و ... می باشد و بر اساس فهرست بهای پایه ابنیه، مکانیکی و برقی سال ۱۴۰۲ و احتساب کلیه ضرایب متعلقه به فهرست بهاء است.
- ز** (ز) **کسورات:** کسورات مطابق ضوابط و ابلاغیه های مورد عمل در طرح های غیر عمرانی فراجا پرداخت و در پایان با ارائه مقاضا حساب تسویه می گردد.
- ح** (ح) **پیش پرداخت:** با توجه به تهاتر ملک در قبل احداث، هیچ گونه پیش پرداختی به پیمانکار پرداخت نمی‌گردد.
- ت** (ت) **مدت اعتبار پیشنهادات:** ۳ ماه می باشد .
- ی** (ی) **شرایط منقاصه گزارش:** در رد یا قبول تمامی و یا هر یک از پیشنهادات مختار است و به پیشنهادات مشروط، مخدوش و فاقد فهرست تجربه بها، ترتیب اثر داده نخواهد شد.
- ک** (ک) **تاریخ واگذاری اسناد منقاصه:** از مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۲۰ تا مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۲۲ می باشد.
- ل** (ل) **آخرین مهلت قبول پیشنهادات:** مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۰۶ می باشد.